

آینده‌نگاری در اقتصاد ورزش: سناریوهای درآمدزایی پایدار

بر اساس آمایش سرزمین و گردشگری ورزشی

معصومه ربی‌بی

دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی،

اصفهان، ایران

رسول نظری^۱

دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

سید پرویز جلیلی کامجو

استادیار اقتصاد، دانشگاه آیت الله بروجردی، بروجرد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۰۹

چکیده

پژوهش حاضر با هدف آینده‌نگاری در اقتصاد ورزش، به دنبال کشف سناریوهای درآمدزایی ورزش قهرمانی ایران برای ۱۵ سال آینده است. در این پژوهش، آینده‌نگاری با رویکرد سناریونگاری براساس روش منطق شهودی به کار گرفته شده است و برای طراحی سناریوها از روش تحلیل روندها و عدم قطعیت‌ها و الگوی شش مرحله‌ای سناریونگاری تلفیقی استفاده گردید. مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر شامل ۳۱ نفر از ذینفعان داخلی و خارجی ورزش قهرمانی ایران بودند که بر اساس نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها با مصاحبه و پرسش‌نامه‌های باز صورت گرفت. بر اساس یافته‌ها، تحلیل ۲۹ عامل اصلی بدست آمده در نهایت منجر به تولید دو عدم قطعیت کلیدی "اختصاص ردیف بودجه مستقل از درآمدهای نفتی حاصل از گشایش‌های اقتصادی بین‌المللی" و "نهادینه‌سازی اکوتوریسم ورزشی بر پایه گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطی فدراسیون‌ها" گردید. در نتیجه مشخص گردید که حتی اگر گشایش‌های اقتصادی و سیاسی بین‌المللی صورت نگیرد، برنامه‌ریزی بر پایه گردشگری ورزشی توسط فدراسیون‌های رشته‌های مختلف، در صورتی که همراه با بازاریابی حرفه‌ای و مداوم باشد، می‌تواند، منجر به درآمدزایی پایدار در ورزش قهرمانی ایران گردد.

کلیدواژگان: آینده‌پژوهی، سناریونگاری، ورزش قهرمانی، درآمدزایی پایدار، گردشگری ورزشی.

مقدمه

انسان با توجه به تمایلی که به ارضای نیازهای خود دارد، سعی می‌کند که با صرف حداقل تلاش یا هزینه، حداکثر نتیجه را به دست آورد، این راه و روش، اصل اقتصاد نامیده شده، فرد تحت تأثیر هر مشرب خاص که باشد، لازم است بر مبنای این اصل رفتار کند (هانومان و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۸۷). بنابراین، «اقتصاد» علمی است که رفتار و رابطه انسان را با اشیای مادی مورد نیاز او که به رایگان در طبیعت نمی‌یابد، مطالعه می‌کند (دابوس و ترحینی، ۲۰۱۹، ۳۹۲). مطالعه اقتصاد باید درک، بیان و تا حدی پیش‌بینی رفتار اقتصادی انسان را امکان‌پذیر سازد (بورلو و همکاران، ۲۰۱۶: ۴۲). این مطالعه باید به بهبود رفاه مادی فردی و اجتماعی بشر کمک کند؛ بنابراین می‌توان ادعا کرد که اقتصاد، قبل از هر چیز، به تجزیه و تحلیل و توضیح شرایط و روابطی که در قلمرو رفاه مادی قرار دارد، می‌پردازد. اقتصاد بر خلاف علوم طبیعی، علم محض نیست؛ بلکه مجموعه اصول و قواعدی است که تحت تأثیر اراده بشر قرار می‌گیرد (کمیته اقتصادی اروپا، ۲۰۲۰: ۳). یکی از حوزه‌هایی که توسعه در آن، ارتباط تنگاتنگ و متقابلی با اقتصاد دارد، حوزه ورزش است. ارتباط متقابل در این اینجا، از طرفی اشاره به رشد اقتصاد از طریق ورزش و درآمدهای حاصل از آن دارد و از طرفی اذعان دارد که توسعه ورزش بدون سرمایه‌گذاری، امکان‌پذیر نیست (ادریس و همکاران، ۲۰۱۲: ۷). ورزش، یکی از امور جذابی است که به عناوین مختلف در جهان مطرح شده و گروه‌های زیادی به اشکال گوناگون با آن سرو کار دارند. روز به روز بر محبوبیت ورزش، نزد جهانیان افزوده می‌شود و میلیون‌ها نفر در سراسر جهان را در هر سنی درگیر خود می‌کند (فلمنینگ و همکاران، ۲۰۲۲: ۳). ورزش، هویت منحصر به فردی در اکثر جوامع دارد (یائو و همکاران، ۲۰۲۰، ۳۷۶) و در شکل‌های مختلف خود، بخشی از حیات روزمره بسیاری از مردم است (جاکمان و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۳۹). به دنبال سرمایه‌گذاری در ورزش میزان اشتغال مستقیم و غیرمستقیم افزایش می‌یابد و در کنار آن امکان جذب درآمد از طریق برگزاری مسابقات بین‌المللی، جذب گردشگران و سطح سلامت و بهداشت جسمی و روانی جامعه افزایش می‌یابد. امروزه ورزش و تربیت بدنی به عنوان یک موضوع مهم از منظرهای گوناگون که مبنای بسیاری از رفتارها و الگوهای اجتماعی است، نقش مهمی را در توسعه جامعه به خود اختصاص داده است. زیرا پیامدهای این پدیده علاوه بر دستاوردهای آشکار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در بسیاری از زوایایی پنهان عرصه‌های ملی و فراملی راهگشا بوده و زمینه‌های شکوفایی جامعه را فراهم می‌سازند (فلاح دار، ۲۰۱۶: ۱). ورزش دارای حیطه‌ها و اشکال مختلفی می‌باشد. از جذاب‌ترین منظرهای ورزش، ورزش قهرمانی می‌باشد. طبق نظر پورکیانی (۲۰۱۵) ورزش قهرمانی عبارتست از ورزش‌های رقابتی و سازمان‌یافته‌ای که ورزشکاران ماهر در آن شرکت می‌کنند. افراد شرکت‌کننده فعال در سطح ورزش قهرمانی به دنبال عالی شدن و به اوج رساندن عملکرد جسمانی و ورزشی خود هستند. اوج عملکرد نیز با شاخص پیروزی شناخته می‌شود. هر گاه صحبت از قهرمانی، کسب مدال، بازی‌های ملی و المپیک می‌گردد، اشاره به ورزش قهرمانی گردیده است. از آنجایی که ورزش قهرمانی و موفقیت در آن، منجر به بالارفتن غرور ملی می‌گردد و منجر به شادی اکثریت مردم یک سرزمین می‌گردد (عرب نرمی، ۲۰۱۴: ۱۵). بررسی‌ها نشان می‌دهد که توسعه ورزش قهرمانی از اهمیت بسیار زیادی برای جوامع و دولت‌ها برخوردار است و از آنجایی که پیش‌نیاز و لازمه هر برنامه توسعه‌ای، تأمین منابع مالی لازم برای پیشبرد کارهاست، برای ریل‌گذاری مناسب در توسعه ورزش قهرمانی نیز نیاز به منابع مالی بسیار قوی و درآمدهایی در این حیطه به چشم می‌خورد. در این ارتباط باقری و

همکاران (۲۰۱۹) در راستای شناسایی عوامل مؤثر بر جذب حامیان ورزش قهرمانی، سه عامل مؤثر بر جذب حامیان ورزشی را به ترتیب اهمیت عوامل داخلی (عوامل مدیریتی، منابع مالی، منابع انسانی، سیستم بازاریابی، سیستم اطلاعاتی، تولید یا عملیات حمایتی و تحقیق و توسعه)، عوامل خارجی خرد (مشتریان، رسانه‌ها، رقبای بالقوه و رقبای غیرمستقیم) و عوامل خارجی کلان (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فناوری)، به عنوان عوامل مؤثر بر درآمدزایی ورزش قهرمانی نلام بردند. همچنین سلیمی، سلطان حسینی و نصر اصفهانی (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی اولویت‌های موانع حمایت مالی از ورزش قهرمانی ایران پرداختند. در همین ارتباط، کشاورز و همکاران (۲۰۱۷) مدلی برای جذب سرمایه گذاری بخش خصوصی در ورزش قهرمانی ارائه دادند. می‌توان اذعان نمود، ضرورت ارائه برنامه‌ای با محوریت سیاست‌های مالی و "درآمدزایی پایدار" در همه سطوح ورزش ایران، به وضوح مشخص است. در جوامع امروزی، سیاست مالی به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای دولت در جهت تحقق اهداف کلان اقتصادی، یعنی تحریک رشد اقتصادی، ثبات متغیرهای اقتصادی کلان و توزیع عادلانه درآمد می‌باشد (اکبری، ۲۰۱۶: ۲۷). یکی از ویژگی‌های سیاست مالی، پایداری سیاست مالی است؛ سیاست مالی پایدار، استعاره از مدیریت خوب منابع مالی در بودجه می‌باشد (استیون، ۲۰۱۰: ۵۴۴). به‌طور کلی سیاست مالی پایدار، سیاستی است که می‌تواند در بلند مدت ادامه داشته باشد، بدون اینکه نیاز چندانی به مداخله در الگوهای درآمد و مخارج داشته باشد (افشاری، شیرین بخش و بهشتی، ۲۰۱۲: ۲۹). از جمله موضوعات مهم در سیاست تجاری سال‌های اخیر، درآمدزایی پایدار می‌باشد (کولیگناتوس، ۲۰۲۰). از آنجایی که پایداری سیاست مالی در اقتصاد ورزش قهرمانی ایران، متکی به حمایت‌های دولت و برنامه‌های آن است، مسئله درآمدزایی پایدار در ورزش قهرمانی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. درآمدزایی پایدار یکی از دغدغه‌هایی است که ورزش قهرمانی ایران در سال‌های اخیر با آن روبرو بوده است. درآمدزایی با درآمدزایی پایدار متفاوت است. زمانی‌که به درآمدزایی پایدار می‌اندیشیم، نمی‌توان از هر منبعی کسب درآمد کرد و نگاه به درآمدزایی باید نگاهی بلندمدت و زیر بنایی باشد (یگانگی، ۱۳۸۹: ۷۰). درآمدزایی پایدار بدین معناست که درآمد از منابعی و به گونه‌ای کسب شود که حقوق آیندگان پایمال نشده، کیفیت زندگی کاهش نیابد و منابع حیاتی برای استفاده نسل‌های آتی از بین نرود (کامپوس و همکاران: ۲۰۲۰). توسعه پایدار فرایندی است که آینده‌ای مطلوب را برای جوامع بشری متصور می‌شود که در آن شرایط زندگی و استفاده از منابع، بدون آسیب رساندن به یکپارچگی، زیبایی و ثبات نظام‌های حیاتی، نیازهای انسان را برطرف می‌سازد (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۹). این ابعاد در هر چهار سطح عوامل زمینه رفتاری، منابع، مدیریتی و محیطی گردشگری ورزشی بر توسعه ورزش همگانی تأثیر بسزایی دارند (سوادی و همکاران، ۱۳۹۵). از طرفی دستیابی به درآمدزایی پایدار با توجه به پیچیدگی‌های بسیار بالای محیطی که سبب ظهور عصر فرارقابتی شده است، بسیار مشکل به نظر می‌رسد. این عصر صراحتاً بیان می‌کند که گرچه توجه به عناصر سنتی لازم و بایسته مانایی است، اما برای پیشرفت و توسعه کافی نیست و لازم است به نحوه ظهور تغییرات کلان توجه کرد (بانگ، مولر و کارپیندال، ۲۰۱۹، ۱۵۸). به نظر می‌رسد یکی از راه‌هایی که می‌تواند بسترسازی مناسب برای این تحلیل باشد، بهره‌گیری از زمینه دانشی و آگاهی‌های نوین است. یکی از این دانش‌های نوین که اندیشمندان بزرگی در سرتاسر جهان با تمسک به آن، خدمتگزار دولت خود هستند، دانش آینده‌پژوهی است (مک کوا و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۴۴). در واقع

سیاستگذاران کشورها با هدف ساخت آینده مطلوب خویش اقدام به آینده‌نگاری در بسترهای مختلف می‌کنند. ژاپنی‌ها از دهه ۱۹۷۰ این دانش را وارد سیاست‌گذاری‌های خود کرده‌اند و این مقدمه‌ای برای کسب تجربه توسط سایر کشورها در عصر تغییرات مداوم بوده است (ادیب روشن و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۳۱). آینده پژوهی برای مطالعه آینده و تحقق اهداف کلیدی خود، در پی آن است که انتظارات ما را از آینده، شناسایی کرده و کمک کند که تمامی توان و ظرفیت عوامل شکل دهنده، در راستای تحقق مطلوب‌ترین بدیل آینده، جهت‌دهی شود. یک ابزار قدرتمند که محیط‌های رقابتی آینده را حدس می‌زند و به توسعه استراتژی بلند مدت حتی در محیط‌های با بیشترین عدم قطعیت می‌پردازد، ابزار برنامه‌ریزی سناریو است (اولیور و پرت، ۲۰۱۷: ۳۴۱). سناریو داستانی توصیفی از بدیل‌های موجه است که به بخش خاصی از آینده نظر دارد. سناریو چهره آینده است و هدف تحلیل سناریو، گسترش تفکر در ارتباط با آینده می‌باشد (مجبی و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۱). در گذشته از این ابزار به صورت محدود استفاده می‌شد و هم اکنون استفاده از آن متداول است و می‌توان به مطالعات آدامسون و همکاران (۲۰۲۲) در ارتباط با توانبخشی و نوآوری در آسیب‌های مغزی، بنتلی و همکاران (۲۰۲۲) با رویکرد سلامتی و همیلتون (۲۰۲۱) با رویکرد آموزش و یادگیری، اشاره نمود. در ارتباط با آینده‌نگاری و سناریونگاری در ورزش، تاکنون مطالعات انگشت‌شماری با رویکرد سناریونویسی به ثبت رسیده است، در این زمینه می‌توان به مطالعه نظری و جورکش (۲۰۲۰) با هدف تدوین سناریوهای عوامل موثر بر ورزش سالمندی ایران و ارائه دو سناریوی پیش‌روی آینده ورزش سالمندی ایران، ادیب روشن و همکاران (۲۰۲۰) با هدف ارائه تصاویر آینده سالمندان ایران در ۲۰۵۰، و مطالعه سهولتی‌کوه‌شوری و همکاران (۲۰۲۰) با هدف تدوین استراتژی‌های ورزش تربیتی ایران مبتنی بر سناریو و ارائه ۴ سناریو، اشاره نمود. اصول فکری حاکم در مطالعات آینده را می‌توان در آگاهی از نحوه تصمیم‌گیری و عملیات بازیگران برآمده از تصورات آینده جست. پژوهش حاضر، اذعان دارد مانع اصلی در روند سرمایه‌گذاری در بخش ورزش کشورها عدم رؤیت منافع قابل برگشت حاصل از این سرمایه‌گذاری به صورت مستقیم می‌باشد، از این رو با آگاهی از عدم قطعیت‌های بیشتر و پیچیدگی‌های امروزی، در صدد است تا با استفاده از تکنیک‌های جدیدی که برای پیش‌بینی آینده و طراحی برنامه‌های آینده نگارانه وجود دارد، برای درآمدزایی پایدار در ورزش ایران، برنامه‌ریزی نماید. تاکنون، پرداختن با تکنیک‌های جدید برنامه‌ریزی به کسب درآمدزایی پایدار در ورزش، از سوی پژوهشگر به عنوان یک خلاء دانش اساسی در مدیریت ورزش، شناسایی شده است. همانطور که پیش از این بیان گردید، اهمیت پیش‌نگری و آینده‌نگاری برای همه علوم به خوبی مشخص گردیده است؛ در این ارتباط، جای خالی مطالعاتی در ارتباط با بحث آینده‌نگاری، بالاخص سناریونگاری در حوزه اقتصاد ورزش، به ویژه بحث درآمدزایی پایدار در ورزش به چشم می‌آید. از این پژوهشگر را بر آن داشت تا در مطالعه‌ای، به فکر ارائه سناریو برای آینده درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران باشد. فواید و نتایج کاربردی حاصل از انجام پژوهش، احتمالاً می‌تواند گره‌های بسیاری از متولیان مختلف ورزش همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای که عمدتاً گره‌های اقتصادی و مربوط به مسائل مالی و بودجه است، برطرف نماید. در چرایی انجام اهمیت این پژوهش می‌توان ذکر نمود که با توجه به اینکه رشد اقتصاد ایران، به مسائل داخلی و خارجی بیشماری که دارای قطعیت نمی‌باشند، بستگی دارد و جریان جاری ورزش دولتی حاکم بر ایران، همیشه نیاز به حمایت‌های مالی دولت دارد، لذا نشان دادن مسیر پیش‌رو و تخمین آینده‌های احتمالی در قالب سناریو، که خروجی این مطالعه است، احتمالاً می‌تواند یک دید بازتر در

پیش‌روی متولیان ورزش قهرمانی ایران قرار دهد. همچنین انجام این پژوهش احتمالاً بتواند با شناسایی عدم قطعیت‌ها، روندها و پیش‌ران‌های پیش‌روی ورزش قهرمانی در آینده به معاونت ورزش قهرمانی و حرفه ای وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون‌های ورزشی، که متولی ورزش قهرمانی‌اند، کمک نماید تا بر اساس این موارد برای درآمدزایی پایدار سیاست‌گذاری نمایند. پس می‌توان اذعان نمود که سناریوها نشان می‌دهند که چگونه تعابیر مختلفی از نیروهای پیش‌ران تغییرات می‌توانند به آینده‌های ممکن و متفاوت منتهی شوند. در این پژوهش سعی بر این است تا با گردآوری سناریوهای مربوط به آینده درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران، فضایی از آینده‌های ممکن به وجود آید که به احتمال زیاد، آینده در آن فضا به واقعیت خواهد پیوست. تمرکز کلیدی سناریوها بر عدم قطعیت‌هاست؛ پس می‌توان اذعان داشت که در دنیای پیچیده و پر از تغییر کنونی که در آن عدم قطعیت‌ها، از مشخصه‌های اصلی به حساب می‌آید، وجود پژوهشی باچنین هدف و رویکرد جدیدی در دنیای بسیار پیچیده ورزش، ضروری به نظر می‌رسد و بنابراین نتایج این رویکرد جدید، با نتایج تمام پژوهش‌های قبلی و موازی متفاوت خواهد بود و در صورت عملیاتی شدن، منجر به درآمدزایی پایدار در ورزش ایران می‌گردد. از این رو این پژوهش به دنبال پاسخ به این است که سناریوهای درآمدزایی پایدار بر اساس آمایش سرزمین و گردشگری ورزشی چگونه است؟ تحقیق حاضر در مرحله گردآوری داده‌ها به صورت واقعی و بدون دست کاری در زمره تحقیقات توصیفی (غیرآزمایشی) محسوب می‌شود. این پژوهش از لحاظ رویکرد مطالعات آینده پژوهی دارای رویکرد اکتشافی است و برنامه ریزی بر پایه سناریو براساس روش منطق شهودی صورت گرفته است. اما رویکرد تحلیلی و پردازش نهایی یافته‌ها با استفاده از تحلیل روندها و عدم قطعیت‌ها و با الگوی سناریونگاری تلفیقی لپتزیگ و رولندبرگر صورت گرفته است (شونگر و والف، ۲۰۱۳). این رویکرد بر اساس یک فرآیند شش مرحله‌ای صورت می‌پذیرد. در مرحله اول تعریف محدوده پروژه انجام پذیرفت. مشخص گردید که توسعه سناریوهایی برای درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران در ۱۵ سال آینده انجام پذیرد. در این پروژه، مدیران ارشد فدراسیون‌های ورزشی و وزارت ورزش و جوانان به عنوان ذینفعان داخلی و همچنین برخی خبرگان مدیریت ورزشی و ورزشکاران و مربیان ملی پوش که دارای تحصیلات تکمیلی در مدیریت ورزشی بودند، به عنوان ذینفعان خارجی و جامعه آماری این پژوهش در نظر گرفته شدند. به طور کل ۳۱ نفر بر اساس نمونه گیری هدفمند به عنوان ذینفعان و همچنین به عنوان حجم نمونه این مطالعه انتخاب گردیدند. در مرحله دوم (تحلیل شناختی)، هدف اصلی، بررسی نقطه نظرات ذینفعان داخلی و خارجی پیرامون درآمدزایی پایدار ورزش حرفه‌ای ایران در آینده است. ابزار مورد استفاده، فرآیند بازخورد ۳۶۰ درجه ذینفعان است. در مرحله سوم (تحلیل روندها و عدم قطعیت‌ها)، هدف اصلی، بررسی و ارزیابی روندهای مرتبط می‌باشد. ابزار مورد استفاده در این مرحله، نمودار تأثیر/عدم قطعیت است. در مرحله چهارم (ایجاد سناریوها)، سناریوهای مشخصی برای درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران ایجاد گردید و آن‌ها به طور کامل تشریح می‌گردند. هدف اصلی این مرحله، توسعه سناریوها بر مبنای دو عدم قطعیت کلیدی شناسایی شده در مرحله قبل می‌باشد. ابزار مورد استفاده در این مرحله ماتریس سناریو بود. در مرحله پنجم (تعریف استراتژی)، استراتژی‌ها و گزینه‌های مشخص برای هر یک از سناریوها تعریف گردید و مجموعه اقدامات اجرایی مشخصی، توسعه یافتند. ابزار مورد استفاده در این مرحله، دستورالعمل تدوین استراتژی یا راهروی استراتژی است. در مرحله ششم (پایش

و کنترل)، هدف اصلی، پایش تغییرها و توسعه‌های مربوط به استراتژی‌هاست. ابزار مورد استفاده در این مرحله، اتاق کنترل سناریو‌هاست. از آنجایی که پایش و کنترل استراتژی‌ها، مدتی پس از اجرای آن‌ها و در آینده صورت می‌گیرد، در این پژوهش به این مرحله پرداخته نمی‌شود.

مبانی نظری

در بین دیدگاه‌های مختلف؛ شاید سهیل عنایت‌الله آینده‌پژوه پاکستانی بهترین نگاه را به تنوع رویکردهای آینده‌پژوهی داشته باشد. او برای آینده‌پژوهی چهار رویکرد در برخورد با آینده برشمرده است: آینده‌پژوهی مبتنی بر پیش‌بینی: این رویکرد مبتنی بر این فرض است که بر جهان جبرگرایی حاکم است و بر این پایه نیز آینده را می‌توان شناخت (خزایی و همکاران، ۱۳۹۲). آینده‌پژوهی تفسیری: در این رویکرد هدف پیش‌بینی نیست بلکه ایجاد بصیرت است. این رویکرد بر پایه درک تصاویر آینده است و واقعیت امری نسبی فرض می‌شود (خانلو، ۱۳۹۰). آینده‌پژوهی انتقادی: پیش‌بینی یا مقایسه در این رویکرد مورد توجه نیست. در این رویکرد تلاش برای یافتن عوامل مسأله‌ساز در توصیف آینده ضروری است (پدرام و جلالی وند، ۱۳۹۲، ۵۸). آینده‌پژوهی مبتنی بر اصل یادگیری حین عمل برآوردی: اساس برآورد آینده‌های محتمل، ممکن و مرجع براساس دسته‌بندی‌های ذینفعان آینده است (خزایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۸۸).

آینده‌نگاری

تعاریف مختلفی از آینده‌نگاری ارائه گردیده است. مثلاً گوخبرگ^۱ آینده‌نگاری را چنین تعریف می‌کند: ابزاری توسعه‌یافته برای سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری بوده و همچنین وسیله‌ای برای مدیریت استراتژیک شرکت‌های بزرگ است که توسعه سناریوهای آینده‌های احتمالی نه فقط علم، فناوری و نوآوری در سطوح مختلف، بلکه تغییرات در حوزه‌های وسیع‌تر اجتماعی - اقتصادی را در بر می‌گیرد (گوخبرگ ۲، ۲۰۱۳). اما یکی از مقبول‌ترین تعاریف آینده‌نگاری، این چنین است: پروسه‌ای با رویکرد سیستمی، مشارکتی، معطوف به تولید هوشمندی آینده‌نگر با چشم‌انداز متوسط و بلندمدت با هدف آگاهی‌بخشی به تصمیم‌گیرهای جاری و ایجاد اقدامات مشترک (پوپر^۳ و همکاران، ۲۰۱۰).

آینده‌نگاری استراتژیک

1 Gokhberg

2 Gokhberg

3 Popper

از این منظر به آینده‌نگاری و نتایج آن به عنوان عناصر ورودی برای تدوین استراتژی و سیاست‌گذاری نگریسته می‌شود که سعی دارد به برنامه‌ریزی استراتژیک و برنامه‌های اجرایی جهت‌دهی کند (سانتاگادا، ۲۰۱۲). به نظر بهترین معرفی از ویژگی‌های آینده‌نگاری در پروژه فورن بیان شده است که عبارتند از (چاپرک، ۱۳۹۶): اقدام‌محوری: آینده‌نگاری نه فقط تولید دانش و تحلیل آینده، بلکه معطوف به کمک به بازیگران برای صورت‌بندی اقدامات در جهت ساختن آن است. در سال‌های اخیر واژه "سناریو" تبدیل به بخشی از زبان روزمره شده است. لذا با این وجود معنا و مفهوم آن ابتدا بایستی به صورت دقیقی روشن گردد. با ساده‌ترین و واضح‌ترین واژگان می‌توانیم بگوییم که سناریوها "داستان‌های آینده‌های ممکن" هستند (زارع میرک آباد، ۱۳۹۵). بویاتزیس^۱ (۱۹۹۸) اشاره می‌کند، سناریو به معنای داستانی توصیفی از بدیل‌های موجه است که به بخش خاصی از آینده نظر دارد. هینکه و شواگر^۲ (۱۹۹۵) بیان می‌کنند، سناریوها به پیش‌بینی آینده یا چشم انداز آنچه رخ خواهد داد نمی‌پردازند، بلکه تصاویر منسجمی از آنچه ممکن است روی دهد بدون آنکه به ارزیابی احتمال به واقعیت پیوستن بپردازند، ارائه می‌کنند. در حقیقت، چیزهای عملیاتی کمی درباره ایجاد داستان‌ها در اکثر روش‌ها گفته شده است و بیشتر به ایجاد هسته اصلی یا منطق سناریو توجه شده است (بیشاپ^۳ و همکاران، ۲۰۰۷). **برنامه ریزی سناریویی** برنامه‌ریزی سناریویی هنوز هم یک حوزه نسبتاً نوپا است و رویکردهای زیادی در آن توسعه یافته است. فهرستی از تعاریف منابع برنامه‌ریزی سناریویی (چرمک^۴، ۱۳۹۵) در ادامه ارائه می‌گردد: پورتر^۵ (۱۹۸۵): "دیدگاهی با انسجام داخلی پیرامون آنچه که ممکن است در آینده رخ دهد پیش‌نگری نیست، بلکه یک آینده ممکن است". شوارتز (۱۹۹۱): "ابزاری برای نظم بخشیدن به ادراک‌های خود درباره محیط‌های آینده بدیل که فرد در آن‌ها تصمیم می‌گیرند". سیمپسون^۶ (۱۹۹۲): "فرآیند ساخت آینده‌های بدیل محیط خارجی کسب و کار". **برنامه‌ریزی سناریو** به عنوان یک ابزار راهبردی، سناریو اولین بار در ارتش مورد استفاده قرار گرفت که وسیله‌ای برای شبیه‌سازی جنگ بود. از سال ۱۹۶۰ به بعد دو مرکز جغرافیایی آمریکا و فرانسه برای توسعه تکنیک‌های سناریونویسی بنا نهاده شد. وزارت دفاع آمریکا بعد از جنگ جهانی دوم درگیر پروژه‌های ساخت تسلیحات جهت سرمایه‌گذاری بود، نیازهای این تصمیم، موجب توسعه تکنیک دلفی و تحلیل سیستم شد که در نهایت تکنیک‌های سناریو را بوجود آورد. هلمر و گوردون^۷، سناریوها را به دنیای کسب کار آوردند و اولین بار شرکت شل در سال ۱۹۷۲ به عنوان ابزار اصلی برنامه‌ریزی استراتژیک از سناریو استفاده کردند (باردفیلد^۸ و همکاران، ۲۰۰۵). در همان سال‌ها مدل تحلیل آثار بر گذر توسط گوردون و هلمر و در سال ۱۹۶۶ در موسسه رند برنامه‌ریزی شد. در همان زمان که کان سناریوها را برای ارتش آمریکا در دهه ۱۹۵۰ توسعه می‌داد، گاتسون برگر فیلسوف فرانسوی یک مرکز آینده‌پژوهی بنیان نهاد و در آنجا رویکر سناریو را برای

1 Boyatzis

2 Heinecke & Schwager,

3 Bishop

4Chermack

5 Porter

6 Simpson

7 Helmer and Gordon

8 Bradfield

برنامه‌ریزی بلند مدت توسعه داد که نامش را تفکر دوران‌دیش گذاشت (گوده، ۱۹۸۷). در سال‌های ابتدایی قرن بیست و یکم، گوده آینده‌پژوه فرانسوی، رویکرد احتمالی کامپیوتری ریاضی خود را که البته ریشه در تفکر دوران‌دیش داشت، توسعه داد و ابزارهایی برای تحلیل سیستم بوجود آورد. این ابزار شامل تحلیل ریخت‌شناسی برای ساخت سناریو، نرم‌افزار MicMac برای تشخیص متغیرهای کلیدی، نرم‌افزار MacTor برای تحلیل استراتژی بازیگران و نرم‌افزار Smic-Prob-Expert برای تعیین احتمال سناریو هستند (گوده، ۲۰۰۱). برخلاف این تفاوت‌ها، کل سیستم‌های توسعه داده‌شده توسط گروه فیوچریلز و گوده از آن زمان به عنوان مکتب فرانسه و تفکر دوران‌دیش شناخته شد. مهم‌ترین ویژگی تمایزدهنده میان مراکز آمریکا و فرانسه در توسعه سناریو این است که سناریوها در آمریکا دارای طبیعت جهانی هستند و سناریوها به کسب و کار ورود کردند اما سناریوها در فرانسه برای آینده اجتماعی سیاسی خود فرانسه بوده‌اند و نقش مهمی در برنامه‌ریزی دولتی دارند (بارفیلد و همکاران، ۲۰۰۵ به نقل از میرزایی، ۱۳۹۵).

قلمروهای نظریه برنامه‌ریزی سناریویی

اجزای سازنده پیشنهادی نظریه برنامه‌ریزی سناریویی مبتنی بر مرور گسترده منابع هستند (چرمک و همکاران، ۲۰۱۱؛ واک^۱، ۱۹۸۵، a, b). منابع برنامه‌ریزی سناریویی، شش قلمرو کلیدی را از نظریه‌ها برای ایجاد بنیان نظری برنامه‌ریزی سناریویی استخراج کرده‌اند (چرمک، ۱۳۹۵): ۱- گفت و شنود، کیفیت گفت و گو و مشارکت در کار؛ ۲- یادگیری؛ ۳- مدل‌های ذهنی؛ ۴- تصمیم‌گیری؛ ۵- رهبری؛ ۶- عملکرد سازمان و تغییر. این قلمروهای نظری به طور مکرر در منابع سناریوهای ظاهر می‌شوند. با این حال، هیچ یک از نوشتارهای کنونی این عناصر را به شیوه‌ای جامع و شفاف ترکیب نکرده‌اند. هدف از به کارگیری این قلمروها توصیف مفهوم پدیده برنامه‌ریزی سناریویی و کارکرد آن است (بود و پوستما^۲، ۱۹۹۷). در یک تفکر سامان‌مند عدم قطعیت می‌تواند در مقابل جبرگرایی قرار بگیرد (پریگاین^۳، ۱۹۹۷، ۲۰۱). عدم قطعیت می‌تواند از عوامل مختلفی ناشی شود که مهم‌ترین آن پیچیدگی و کمبود دانش است. پیش‌بینی‌ناپذیری و تعاملات غیرخطی میان اجزای سیستم به این مفهوم است که سیستم می‌تواند با شگفتی‌ها و آینده‌های متعدد مواجه شود (آلن^۴، ۲۰۰۰). عدم قطعیت در واقع عدم توانایی عوامل سیستم در پیش‌بینی دقیق عواقب اقدام‌هایشان و یا وضعیت آینده یکی از عوامل، سیستم و یا محیط است (رایچل^۵، ۲۰۰۵). لین و ماکسفیلد^۶ (۲۰۰۵) به سه نوع مختلف از عدم قطعیت اشاره می‌کنند. دو نوع شامل عدم قطعیت‌های معرفت‌شناسانه^۷ - عدم قطعیت حقیقت^۸ - و معنایی^۹ - و نوع سوم نیز عدم قطعیت هستی‌شناسانه است.

1 Chermack & wack

2 Bood & Postma

3 Prigogine

4 Alen

5 Reichl

6 Lane & Maxfield

7 Epistemological uncertainty

8 Truth uncertainty

9 Semantic uncertainty

روندها، پدیده‌هایی هستند که توسط بازیگران مختلف با زمینه‌های متفاوت تجربه می‌شوند، عمومی و گسترده در زمان هستند و دارای پتانسیل ایجاد پارامترهای مؤثر برای تغییر در نگرش‌ها، خط‌مشی‌ها و حوزه‌های تمرکز سازمان‌ها در طول سالیان پیش‌رو هستند؛ در گستره جهانی مطرح می‌شوند، فراتر از قدرت سازمان‌های تکین و حتی دولت و ملت‌ها هستند (ساریتاس و اسمیت^۱، ۲۰۱۱). روندهای می‌توانند به روندهای سنگین یا کلان روندها تبدیل شوند (شوارتز، ۲۰۰۵، ۲۳). پیشران‌های تغییر، عدم قطعیت‌های کلیدی هستند که دارای پتانسیل تأثیرگذاری بالا بر سازمان و یا محیط اطراف آن هستند که منتج از انتخاب‌های آگاهانه و یا غیرآگاهانه در حوزه‌های مختلف هستند. تفاوت عمده آن‌ها با روندها، گستره زمانی تأثیر آن‌ها و محلی و مشخص تر بودن تأثیر آن‌هاست (هولوپاینان و توینونن^۲: ۲۰۱۲). قبل از قرن هفدهم، علم و فلسفه با یگدیگر در قلمرو معارف بشری مورد تحقیق واقع می‌شدند و مرز مشخصی میان آن دو وجود نداشت، تا آنکه در دوران رنسانس، فرهنگ اومانیسم زمینه‌های شناخت مسائل اجتماعی را از طریق عقل و تجربه به وجود آورد؛ این روند در خلال قرن هفدهم آنچنان شتاب یافت که باعث شد در ابتدای قرن هجدهم زمزمه استقلال و جدایی علوم اجتماعی از فلسفه آغاز شود؛ و پدیده استقلال و انفکاک علوم اجتماعی از فلسفه نیز به طور طبیعی این اندیشه را نمودار ساخت که پدیده اجتماعی ویژگی‌های منظمی دارند و قانون حاکم بر رفتار اجتماعی همانند قانونمندی حاکم بر جهان ماده و طبیعت است (روبینز^۳، ۱۹۳۲). در مورد اقتصاد هم، اندیشمندان اقتصادی معتقد بودند که فعالیت‌های انسان در تولید، توزیع و مصرف تابع قوانین طبیعی است که باید آنها را شناخت تا آنکه بتوان روابط علمی بین پدیده‌های اقتصادی را تبیین کرد. از آنجا که این قوانین طبیعی است پس، مناسب‌ترین قوانینی هستند که می‌توانند تعادل به وجود آورند، به شرط اینکه در وضعیت طبیعی و آزاد بکار روند و دولت یا اخلاق یا دین، در عملکرد آنها دخالتی نکنند. بنابراین پدیده‌های عینی اقتصادی و رفتارهای انسان عاقل اقتصادی در صحنه اقتصاد، همانند دیگر رخدادهای فیزیکی، تابع رابطه علمی مشخص است و با روش تجربه قابل ملاحظه و بررسی است. واقعیت این است که پیدایش رفتارهای اقتصادی، تصادفی و اتفاقی نیست، بلکه نظام علی و معلولی بر آنها حاکم است؛ به گونه‌ای که می‌توان در سایه رابطه علیت، این رفتارها را تفسیر کرد؛ ولی نباید از نظر دور داشت که یکی از اجزاء علت تامه و این رفتارها و رخدادهای عینی اراده و اختیار انسان است. رابطه اقتصادی در جامعه الزاماً در چهارچوب یک نظام اقتصادی، مشکل می‌گیرد و نظام اقتصادی هم بدون «جهت» و «هدف» پذیرفته نیست و «باید» های که «جهت» و «هدف» نظام اقتصادی را تبیین می‌کنند؛ باید های مبانی نامیده می‌شود (روبینز، ۱۹۳۲).

1 Saritas & Smith

2 Holopainen & Toivonen

3 Robbins

انسان با توجه به تمایلی که به ارضای نیازهای خود دارد، سعی می‌کند که با صرف حداقل تلاش یا هزینه، حداکثر نتیجه را به دست آورد، این راه و روش، اصل اقتصاد نامیده شده، فرد تحت تأثیر هر مشرب خاص که باشد، لازم است بر مبنای این اصل رفتار کند. بنابراین، «اقتصاد» علمی است که رفتار و رابطه انسان را با اشیای مادی مورد نیاز او که به رایگان در طبیعت نمی‌یابد، مطالعه می‌کند. مطالعه اقتصاد باید درک، بیان و تا حدی پیش‌بینی رفتار اقتصادی انسان را امکان‌پذیر سازد. این مطالعه باید به بهبود رفاه مادی فردی و اجتماعی بشر کمک کند؛ بنابراین می‌توان ادعا کرد که اقتصاد، قبل از هر چیز، به تجزیه و تحلیل و توضیح شرایط و روابطی که در قلمرو رفاه مادی قرار دارد، می‌پردازد. اقتصاد بر خلاف علوم طبیعی، علم محض نیست؛ بلکه مجموعه اصول و قواعدی است که تحت تأثیر اراده بشر قرار می‌گیرد (بیکر^۱، ۱۹۷۶).

یافته‌ها

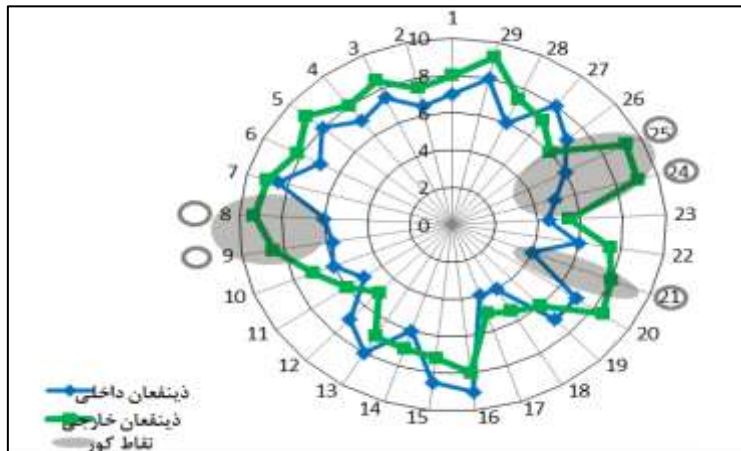
نتایج حاصل از اجرای فرآیند شش مرحله‌ای سناریو نویسی در پایان مرحله دوم به شرح جدول ۱ و شکل ۱ و ۲ می‌باشد. خروجی، ابزار بازخورد ۳۶۰ درجه ذینفعان، شامل ۳۳ عامل اصلی و مهمی بود که به طور بالقوه می‌توانند بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران تأثیرگذار باشند (جدول ۱).

جدول ۱. عوامل اصلی تأثیرگذار بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران

۱	شایسته سالاری و ثبات مدیریت	۱۶	اقدامات موثر دولت در کنار حضور اسپانسرها
۲	تدوین سند تحول، تعالی و آینده‌نگری فدراسیون‌ها	۱۷	چاپ تمبر و سکه
۳	بهره‌گرفتن از مدیران با تفکرات و تخصص‌های تجاری و درآمدزایی در ورزش	۱۸	برنامه‌ریزی برای افزایش سهمیه در رقابت‌های المپیک و جهانی
۴	هم‌افزایی و بهره‌گیری از حداکثر ظرفیتهای حاکمیت و دولت	۱۹	مشارکت بخش خصوصی در میزبانی رویدادهای بین‌المللی
۵	مهندسی مجدد کمیته ملی المپیک بر مبنای اقتصاد محور بودن	۲۰	تعامل پویا و هدفمند با مجامع معتبر بین‌المللی ورزشی
۶	یارانه‌های دولتی	۲۱	توسعه گردشگری ورزشی توسط فدراسیون‌ها
۷	ردیف بودجه مستقل از سوی دولت	۲۲	گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطاتی فدراسیون
۸	درآمدهای نفتی	۲۳	تأثیر فن‌آوری بر روندهای ورزش
۹	گشایش‌های اقتصادی بین‌المللی	۲۴	توسعه اکوتوریسم ورزشی
۱۰	توزیع هدفمند بودجه در بین فدراسیون‌ها	۲۵	قوانین حمایتی و تشویقی مجلس
۱۱	شفافیت در اطلاعات مالی نهادهای ذی ربط در صنعت ورزش	۲۶	حمایت قانونی شرکت‌های دولتی به حمایت مالی از ورزش قهرمانی
۱۲	اصول ارتباطی و انگیزاننده مناسب با حامیان مالی	۲۷	ایجاد فرآیند تسهیل در اخذ قانونی مؤلفه‌های درآمدزایی
۱۳	تاسیس بانک اختصاصی ورزش	۲۸	شخصیت حقوقی مستقل فدراسیون‌ها
۱۴	ثبات تجاری فدراسیون‌ها	۲۹	ایجاد مزایای اقتصادی توسط دولت برای حامیان مالی
۱۵	برنامه‌های بلندمدت در زمینه بازاریابی فدراسیون‌ها		

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

در شکل ۲ مقایسه نظرات ذینفعان داخلی و خارجی پیرامون این ۲۹ فاکتور در ارتباط با پتانسیل تأثیرگذاری بر عملکرد درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران، بوسیله نمودار عنکبوتی نمایان است.

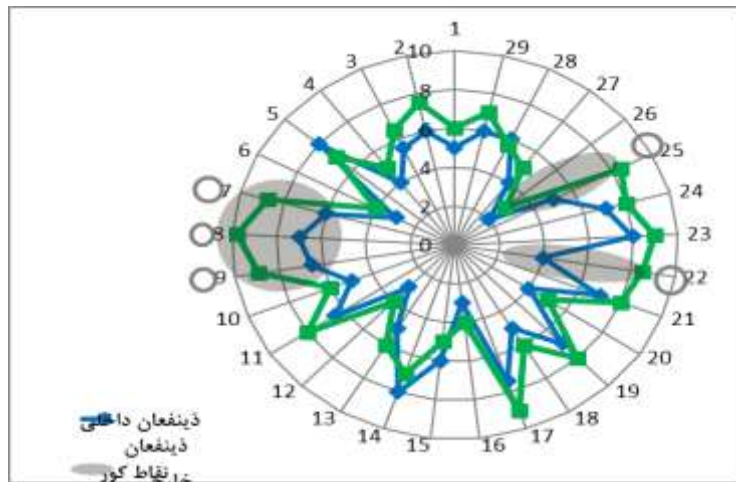
شکل ۱. نمودار عنکبوتی پتانسیل تأثیرگذاری بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران:

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

مشخص گردید که عوامل "اقدامات موثر دولت در کنار حضور اسپانسرها" و "چاپ تمبر و سکه"، از نظر ذینفعان داخلی به ترتیب به عنوان موثرترین و کم‌اثرترین و همچنین عوامل "قوانین حمایتی و تشویقی مجلس و اصول ارتباطی و انگیزاننده مناسب با حامیان مالی بالقوه"، از نظر ذینفعان خارجی به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران دارا می‌باشند.

در نمودار عنکبوتی، می‌توانیم نقاط کور را بصورت بصری شناسایی نماییم؛ نقاط کور آن دسته از عوامل تأثیرگذارند که از دید ذینفعان خارجی تأثیر بیشتری بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی در ایران دارا می‌باشند، در صورتی که این عوامل از نظر ذینفعان داخلی، از اهمیت کمتری برخوردارند. بر روی نمودار عنکبوتی، هر جا که برای هر عامل فاصله بین نظر ذینفعان خارجی و داخلی زیاد و معنی دار است، به عنوان محدوده نقاط کور با رنگ متمایز از زمینه مشخص می‌گردد. در شکل ۱، پنج نقطه کور (درآمدهای نفتی (۸)، گشایش‌های اقتصادی بین‌المللی (۹)، توسعه گردشگری ورزشی توسط فدراسیون‌ها (۲۱)، توسعه اکوتوریسم ورزشی (۲۴) و قوانین حمایتی و تشویقی مجلس (۲۵)) مشخص شده است.

نمودار عنکبوتی موجود در شکل ۲ نشان داد که از لحاظ درجه عدم قطعیت، نقاط کور دیگری نیز نسبت به تأثیرگذاری وجود دارد که تاکنون به هر دلیلی نادیده گرفته شده‌اند؛ علاوه بر پنج نقطه کوری که قبلاً معرفی گردید و فاصله معنی‌داری بین نظر شرکت‌کنندگان خارجی و داخلی در این ارتباط وجود دارد، نقاط کور دیگری مانند فاکتورهای "ردیف بودجه مستقل از سوی دولت (۷) و گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطاتی فدراسیون‌ها (۲۲)" نمایان گردید؛ این نقاط کور اغلب در حوزه اقتصادی، زیست محیطی و حقوقی مطرح بودند. تمام نقاط کور کشف شده در این دو مرحله، عدم قطعیت‌های بحرانی درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران، از نظر ذینفعان می‌باشند.

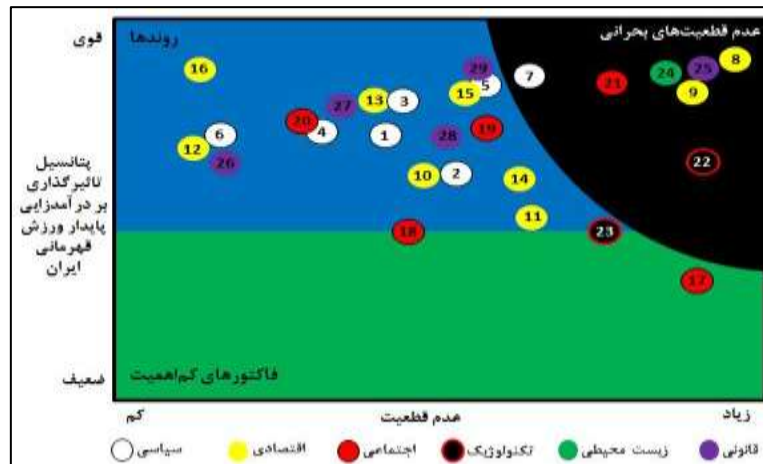

شکل ۲. نمودار عنکبوتی درجه عدم قطعیت درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران:

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

در گام سوم فرآیند شش مرحله‌ای سناریونویسی، مطابق شکل ۷ و در غالب نمودار تأثیر / عدم قطعیت، میزان تأثیر هر یک از عوامل شناسایی شده بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران و همچنین درجه عدم قطعیت مرتبط با هر عامل، به طور سیستماتیک مشخص گردید است. جایگاه هر یک از عوامل در نمودار بر اساس متوسط امتیازهایی که از سوی ذینفعان در مرحله دوم به آن‌ها تعلق گرفت، مشخص شد و عوامل بر اساس شماره‌هایی که در جدول شماره یک به آن‌ها اختصاص داده شد و رنگ اختصاصی نوع آنها (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، تکنولوژیک، زیست محیطی و قانونی) به نمایش درآمدند. بخش پایینی شکل ۷، فاکتورهای کم‌اهمیت که تأثیر نسبتاً اندکی بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران دارند و در فرآیند برنامه‌ریزی استراتژیک مبتنی بر سناریو، حذف شده و در ادامه به آن‌ها استناد نخواهد شد را نشان می‌دهد؛ فاکتور " چاپ تمبر و سکه (۱۷)"، کم‌اهمیت‌ترین فاکتور موجود از نظر ذینفعان بود. بخش بالا و سمت چپ نمودار، عواملی را نشان می‌دهد که تأثیر بالایی بر درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران داشته و پیش‌بینی آنها نسبتاً آسان است و از این عوامل به عنوان روند نام می‌بریم. تأثیرگذارترین روند انتخابی توسط ذینفعان، " ایجاد مزایای اقتصادی توسط دولت برای حامیان مالی (۲۹)" بود.

بخش بالا و سمت چپ نمودار ۷، مهم‌ترین عوامل برای توسعه سناریوها را شامل می‌شود. عدم قطعیت‌های بحرانی، نقش مهمی در شناسایی دو بعد اصلی که پایه و اساس توسعه سناریو هستند، ایفا می‌نمایند؛ عموماً این دو بعد اصلی از طریق ترکیب و تقسیم‌بندی صحیح و دقیق همین عوامل شناسایی می‌شوند؛ در این پروژه، عدم قطعیت‌های بحرانی، هفت مورد و شامل " ردیف بودجه مستقل از سوی دولت (۷)، درآمدهای نفتی (۸)، گشایش‌های اقتصادی بین‌المللی (۹)، توسعه گردشگری ورزشی توسط فدراسیون‌ها (۲۱)، گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطاتی فدراسیون (۲۲)، توسعه اکوتوریسم ورزشی (۲۴) و قوانین حمایتی و تشویقی مجلس (۲۵)" می‌باشند؛ این عدم قطعیت‌های بحرانی بر اساس عناوین یا عناصر مشترک میان آن‌ها و همچنین معانی و کاربردهایشان در تقسیم‌بندی‌های سطح بالا به دو گروه تقسیم می‌گردند.

شکل ۳. نمودار تأثیر / عدم قطعیت درآمندی پایدار ورزش قهرمانی ایران

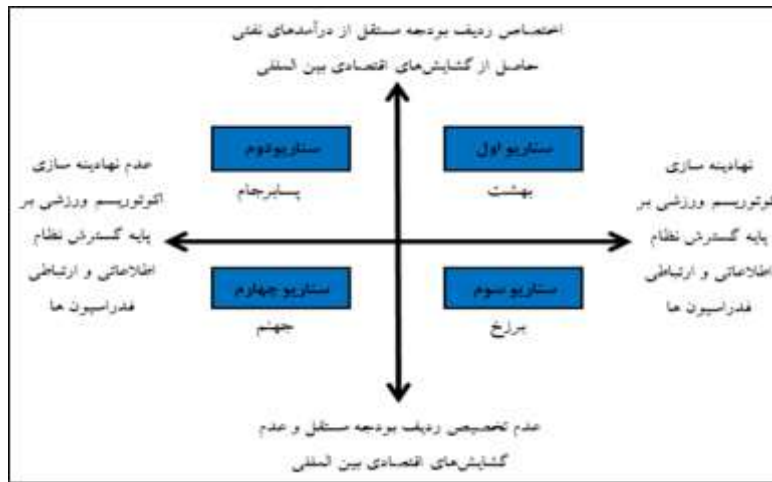
منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

چهار عدم قطعیت بحرانی " ردیف بودجه مستقل از سوی دولت (۷)، درآمدهای نفتی (۸)، گشایش های اقتصادی بین المللی (۹) و قوانین حمایتی و تشویقی مجلس (۲۵) " در بعد اول قرار گرفتند، این عوامل به دنبال درآمندی از طریق گرفتن سهم ورزش قهرمانی از دولت، هستند، بنابراین این سه عامل با یکدیگر اولین بعد سناریو را با نام "اختصاص ردیف بودجه مستقل از درآمدهای نفتی حاصل از گشایش های اقتصادی بین المللی" شکل دادند.

سه عدم قطعیت بحرانی دیگر "توسعه گردشگری ورزشی توسط فدراسیون ها (۲۱)، گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطاتی فدراسیون (۲۲) و توسعه اکوتوریسم ورزشی (۲۴)" در بعد دوم قرار گرفتند، این عوامل ریشه در توسعه گردشگری و فناوری دارد. این سه عامل با یکدیگر دومین بعد سناریو را با نام " نهادینه سازی اکوتوریسم ورزشی بر پایه گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطی فدراسیون ها" شکل دادند. شناسایی این دو عدم قطعیت کلیدی، پایه و اساس توسعه سناریوهای درآمندی پایدار ورزش قهرمانی ایران در گام بعد است.

نتایج حاصل از اجرای فرآیند شش مرحله ای سناریونویسی در پایان مرحله چهارم به شرح شکل ۴-۹ می باشد. ماتریس سناریو، هسته اصلی شناسایی سناریوها مبتنی بر دو فاکتور عدم قطعیت کلیدی ("اختصاص ردیف بودجه مستقل از درآمدهای نفتی حاصل از گشایش های اقتصادی بین المللی" و نهادینه سازی اکوتوریسم ورزشی بر پایه گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطی فدراسیون ها ") است که با استفاده از ماتریس تأثیر / عدم قطعیت در مرحله قبل شناسایی شدند.

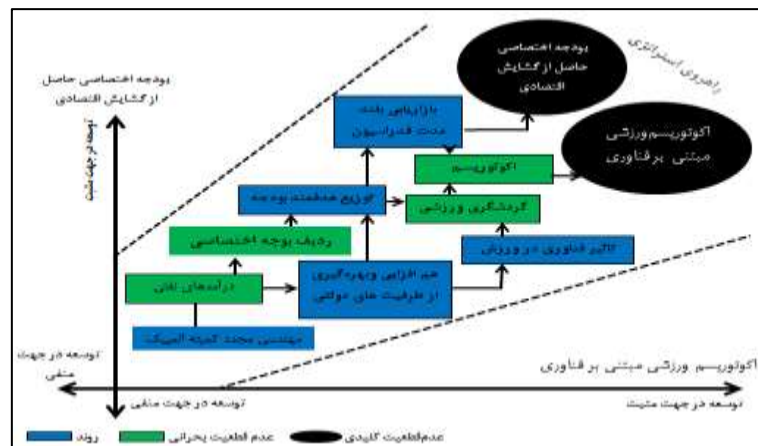
در گام اول از این مرحله، برای ایجاد سناریوها، وضعیت آتی هر یک از عدم قطعیت های کلیدی را در منفی ترین و مثبت ترین حالت بر روی محورهای افقی و عمودی ماتریس به تصویر می کشیم؛ سپس سناریوها در چهار ناحیه ماتریس سناریو جای گرفتند، که در نتیجه به صورت خودکار چهار سناریوی مجزا بوجود آمدند (شکل ۴). سناریوها را باید به گونه ای توسعه دهیم که افق زمانی مشخص شده در گام اول (۱۵ سال آینده) را پوشش دهند.

شکل ۴. ماتریس سناریو: درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

نتایج حاصل از اجرای دستورالعمل راهروی استراتژی برای درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران که مرحله پنجم از فرآیند شش مرحله‌ای سناریونویسی را شامل می‌شود، به شرح شکل ۵ می‌باشد. این دستورالعمل همواره در تلاش است تا در مسیر مثبت‌ترین سناریو قرار بگیرد؛ این سناریو عموماً در قسمت بالا و سمت راست ماتریس سناریو قرار دارد. تمرکز راهروی استراتژی بر دو عامل اصلی محرک توسعه سناریو که همان محورهای ماتریس سناریو و عدم قطعیت‌های بحرانی مرتبط با آن‌ها می‌باشند، است.

شکل ۵. راهروی استراتژی برای درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

با در نظر گرفتن راهروی استراتژی و تأثیر روندها و عدم قطعیت‌های بحرانی که در مسیر مثبت‌ترین سناریو قرار داشتند، خروجی مرحله پنجم، تعیین استراتژی "درآمدزایی پایدار با نهادینه‌سازی گردشگری ورزشی پایدار مبتنی بر فناوری و اختصاص ردیف بودجه مستقل بر مبنای درآمدهای نفتی" به عنوان استراتژی اصلی درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران در آینده است.

نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش حاضر طراحی سناریوهایی درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران برای ۱۵ سال آینده بود. استراتژی اصلی ارائه شده در این قسمت از پژوهش، "درآمدزایی پایدار با نهادینه سازی گردشگری ورزشی پایدار مبتنی بر فناوری و اختصاص ردیف بودجه مستقل بر مبنای درآمدهای نفتی" می باشد. برای ایجاد سناریوها در این قسمت از پژوهش در کل از ۱۹ روند، هفت عدم قطعیت بحرانی و دو عدم قطعیت کلیدی استفاده گردید. در ادامه نتایج این مطالعه، خلاصه‌ای از شرح حال چهار سناریویی که برای سال ۱۴۱۴ و درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران تعریف شده‌اند، بیان می‌گردد:

سناریو اول: بهشت

تحریم‌های ظالمانه اقتصادی پایان یافته و با گشایش‌های اقتصادی و فروش نفت، درآمد ارزی بسیار خوبی نصیب دولت گردیده است؛ با تصویب یک قانون که ناشی از همکاری دولت و مجلس است، درصد خاصی از فروش سالیانه نفت در اختیار وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌ها قرار می‌گیرد. همچنین فدراسیون‌ها با استفاده از تبلیغات گسترده حاصل از فناوری‌های نوین، به صورت مجزا، با توسعه گردشگری ورزشی، گردشگران خارجی و داخلی زیادی را جذب نموده‌اند و یک منبع پایدار درآمدی برای خود تدارک دیده‌اند و هزینه‌های جاری خود و هزینه‌های مربوط به ورزش قهرمانی رشته خود را حتی بدون کمک دولت تامین می‌نمایند. فدراسیون‌ها استقلال مالی دارند.

سناریو دوم: پسابرجام

با درصدی که بصورت قانونی و از طریق فروش نفت در شرایط پسا تحریم به حساب ورزش قهرمانی و متولیان آن می‌آید، منبع درآمدی نسبتاً خوبی برای ورزش قهرمانی فراهم شده است. اما فدراسیون‌های ورزشی، هیچ برنامه خاصی، از جمله توسعه گردشگری ورزشی را در دستور کار خود ندارند و همچنین هزینه‌های خود را از طریق دولت، دریافت می‌نمایند. فدراسیون‌ها استقلال مالی ندارند.

سناریو سوم: برزخ

گردشگری ورزشی و اکوتوریسم ورزشی بر پایه گسترش نظام اطلاعاتی و ارتباطی فدراسیون‌ها فعال گردیده است و از این راه، فدراسیون‌ها درآمد نسبتاً پایداری برای هزینه در ورزش قهرمانی بدست آورده‌اند. اما در سوی مقابل، به خاطر ادامه تحریم‌های اقتصادی و عدم گشایش اقتصادی، دولت نمی‌تواند، بودجه خاصی را به ورزش قهرمانی و متولیان آن اختصاص دهد. فدراسیون‌های ورزشی استقلال مالی نسبی دارند.

سناریو چهارم: جهنم

نه گشایش اقتصادی صورت پذیرفته است و نه متولیان ورزش قهرمانی توانسته‌اند با بازاریابی در بحث گردشگری ورزشی، توفیقی حاصل نمایند. فدراسیون‌ها حتی هزینه‌های جاری خود را نمی‌توانند تامین نمایند. فدراسیون‌ها نه تنها استقلال مالی ندارند، بلکه بدهی‌های زیادی به بانک‌ها و سایر ارگان‌ها دارند.

یکی از نشانه‌های پررنگی که در همه سناریوها به وضوح به چشم آمد، گشایش‌های اقتصادی بین‌المللی بود. احتمالاً پس از لغو تحریم‌های اقتصادی، در آینده‌ای نزدیک، شاهد گشایش‌های اقتصادی باشیم. برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در کنار تأثیرات مثبتی که در شکوفایی اقتصاد مالی و سرمایه‌گذاری خارجی در ایران از خود بجا خواهد گذاشت، سطح تعاملات ورزشی در جامعه بین‌المللی را ارتقاء داده است تا فرصت‌های دست‌نیافتنی برای ورزش قهرمانی کشورمان در شرایط جدید سیاسی کشور ایجاد شود. احتمالاً با گشایش فصل جدیدی در عرصه بین‌الملل و دستیابی ایران به این توافق مهم ورزش کشور نیز همچون دیگر عرصه‌ها رفته رفته از برخی مشکلات و موانع عبور کرد و می‌تواند از تأثیرات برجام در حوزه مالی و اقتصادی بهره‌مند شود. تامین امنیت اقتصادی اجتماعی ورزش در پی استقبال سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی جهت فعالیت در بخش‌های عمرانی و جاری حوزه ورزش قهرمانی، مشارکت چشم‌گیر متخصصین ورزش در بخش فنی و اجرایی ایرانیان مقیم خارج جهت ارتقاء سطح کیفی تیم‌های ورزش ملی، استقبال فدراسیون‌های جهانی از میزبانی ایران در رویدادهای مختلف بین‌المللی ورزشی، تسهیل در روند کسب کرسی‌های بین‌المللی در دو بخش زنان و مردان نمونه‌هایی از این آثار ارزشمند خواهد بود. همچنین افزایش سطح ارتباطات و تبادلات علمی و تجربی در حوزه ورزش، توسعه فناوری اطلاعات در عرصه ورزش و امکان الگوبرداری از تجربیات موفق جهانی، گسترش تسهیلات مالی بین‌المللی در صنعت ورزش، امکان بهره‌مندی فدراسیون‌های ورزشی بویژه فوتبال از دارایی‌های بلوکه شده در فدراسیون‌های جهانی و فراهم کردن توسعه گردشگری ورزشی و بهره‌مندی از ظرفیت‌های موجود در این حوزه فرصت‌های خوبی را فراروی ورزش ایران ایجاد کرده. در صورتی که این روند اتفاق افتد، برنامه‌های درآمدزایی پایدار فدراسیون‌های مختلف ورزشی می‌توانند به صورت عملیاتی دنبال گردند. حتی گشایش‌های اقتصادی، می‌تواند منجر به فروش بیشتر نفت و در نهایت ارزآوری گسترده گردد و از این طریق، می‌توان با همکاری دولت و مجلس، درصد قابل توجهی از تولید و فروش نفت را به ورزش قهرمانی و فدراسیون‌های ورزشی اختصاص داد. از دیگر نشانه‌های پررنگی که در طراحی سناریوها مشاهده گردید، بحث گردشگری ورزشی بود. گردشگری بزرگترین صنعت جهان است و ورزش نیز یکی از صنایع بزرگ و مهم در دنیای کنونی محسوب می‌شود که از تلفیق آن‌ها یکی از شگفت‌انگیزترین صنایع خدماتی مدرن به نام صنعت گردشگری ورزشی به وجود آمده است (رهبری و گودرزی، ۲۰۱۷). کشورهای پیشرو در زمینه گردشگری، سالانه سهم عمده‌ای از درآمدهای اقتصادی خود را از طریق جذب گردشگر بدست می‌آورند. پیوند میان گردشگری و ورزش نوع جدیدی از گردشگری را ایجاد کرده که ساختار جدید و جامعی برای پر کردن اوقات فراغت و تفریح همراه با نشاط روحی و جسمی انسان به وجود آورده است (چالپ و کاستا، ۲۰۰۶). ایده ورزش به عنوان یک جذابیت گردشگری چیز جدیدی نیست، اما پایه‌های تئوریک جذابیت‌های ورزشی اخیراً مورد توجه قرار گرفته است. در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور، برنامه پنجم توسعه و طرح جامع ورزش کشور نیز به توسعه ورزش توجه ویژه‌ای شده است. همچنین با توجه به این که در افق ۱۴۰۴ مقرر شده که نرخ گردشگر ایران که به ایران سفر می‌کنند، تا پایان برنامه باید به ۲۰ میلیون نفر در سال برسد، و با توجه به سهمی که در آمارهای جهانی برای گردشگری ورزشی پیش‌بینی شده است، می‌توان به جایگاه ورزش، مسابقات ورزشی و دیگر عوامل مرتبط با فعالیت‌های ورزشی،

در دستیابی به هدف تعیین شده در سند چشم انداز نیز پی برد (خداداد کاشی و کریم نیا، ۲۰۱۶). امروز اکثر فدراسیون‌های ورزشی در کشورهای پیشرفته و حتی کمتر توسعه یافته، از گردشگری ورزشی در رشته اختصاصی خود، به عنوان یک منبع درآمد پایدار استفاده می‌نمایند. فدراسیون‌های ورزشی می‌توانند با ایجاد زمینه‌های لازم جهت جذب گردشگران خارجی و داخلی و توسعه صنعت گردشگری که در بسیاری از کشورهای جهان به عنوان یکی از مسائل عمده به شمار می‌آید، موجب رشد و توسعه درآمدزایی خود شوند و در صورتی که با ابزاریابی اصولی و یک برنامه‌ریزی راهبردی آینده‌نگر، به این مبحث ورود کنند، می‌توانند منجر به درآمدزایی پایدار در هر فدراسیون گردد. از آنجایی که در ایران، جاذبه‌های طبیعی فراوانی وجود دارد و هر گوشه از جغرافیای ایران می‌تواند میزبان گردشگران متعدد در طول سال باشد، فدراسیون‌ها باید از این فرصت نهایت استفاده را نمایند. بحث دیگری که همراستا با روند گردشگری ورزشی به عنوان یک استراتژی برای درآمدزایی پایدار در ورزش قهرمانی مطرح گردید، بحث اکوتوریسم ورزشی بود. گسترش صنعت گردشگری در اقصی نقاط دنیا و افزایش روزافزون گردشگران باعث گردیده تا این صنعت از حالت تک محصولی خارج و ابعاد گسترده‌تری یابد که ثمره آن مباحث مربوط به توریسم با علائق خاص است که براساس سلیقه و علائق گردشگران و امکانات و زیرساخت‌های موجود در جوامع میزبان، گردشگران را دسته‌بندی کرده تا بر جذابیت‌های حاصل از سفر و گردشگری افزوده شود و جوامع میزبان نیز براساس امکانات و سیاست‌های خود، بازارهای هدف گردشگری را از میان گونه‌های پر تعدد و متنوع گردشگری برگزینند. اکوتوریسم سفری است مسئولانه به مناطق طبیعی، که موجب حفظ محیط زیست و بهبود زندگی مردم محلی گردد (فزلوفلو و همکاران، ۲۰۲۱). اکوتوریسم یک سفر و بازدید زیست محیطی مسئولانه از مناطق طبیعی بکر است که به منظور لذت بردن از طبیعت و درک مواهب آن و ویژگیهای فرهنگی مرتبط با آن انجام می‌شود، به طوری که باعث ترویج حفاظت گردد و اثرات منفی بسیار کمی از جانب بازدید کنندگان بر محیط به جای گذارد (پارسایی و اعتماد، ۱۳۹۴). بر اساس این تعاریف، مناطق بسیار خاصی در ایران وجود دارد، که می‌تواند میزبان اکوتوریست‌ها باشد و احتمالاً فدراسیون‌های ورزشی، با توجه به ماهیت خود و این تعاریف، می‌توانند متولیان خوبی برای این مورد باشند و با فعالیت بازاریابی خود، اکوتوریست‌های داخلی و خارجی بیشماری را بر اساس فلسفه وجودی و زیبایی‌های ذاتی ورزش، مخصوصاً ورزش‌های خاص که مرتبط به تعریف اکوتوریسم هستند، جذب نمایند و در نهایت منجر به درآمدزایی پایدار شود.

در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان بیان نمود حتی اگر گشایش‌های اقتصادی و سیاسی صورت نگیرد، برنامه‌ریزی بر پایه گردشگری ورزشی توسط فدراسیون‌های رشته‌های مختلف، در صورتی که همراه با بازاریابی حرفه‌ای و مداوم باشد، می‌تواند، گردشگران داخلی و خارجی زیادی را در غالب تورهای گردشگری ورزشی یا برگزاری رویدادهای قاره‌ای و جهانی، جذب نماید. در این صورت، فدراسیون‌ها حتی بدون پشتوانه دولت می‌توانند در جهت توسعه ورزش قهرمانی گام بردارند و به روند گردشگری ورزشی، به چشم یک فرصت تمام عیار نگاه نمایند. در پایان پیشنهادهای کاربردی درآمدزایی پایدار ورزش قهرمانی ایران بصورت زیر ارائه می‌گردد:

- ایجاد وب سایت و اپلیکیشن‌های مخصوص هر فدراسیون برای جذب گردشگران ورزشی
- ساخت اپلیکیشن‌های محیط زیست محور برای جاذب اکوتوریست‌های ورزشی

- تدوین قانون سهم ثابت ورزش قهرمانی از فروش نفت و افزایش این سهم بصورت سالیانه
- چاپ تمبر و ضرب سکه قهرمانان
- استخدام مدیران با تفکرات و تخصص‌های تجاری و درآمدزایی در ورزش
- بازطراحی ساختار کمیته ملی المپیک بر مبنای اقتصاد محور بودن
- اختصاص ردیف بودجه مشخص از سوی دولت، علاوه بر سهم ثابت از فروش نفت
- ایجاد مزایای اقتصادی توسط دولت برای حامیان مالی
- در نظر گرفتن مزایای خاص برای بخش خصوصی در گرفتن میزبانی رویدادهای بین‌المللی

منابع

- ادیب روشن، فرشته؛ پیمانی زاد، حسین؛ طالب پور، مهدی؛ پورعزت، علی اصغر. (۱۳۹۸). بهبود تصویر سالمندان ایران ۲۰۵۰ به آینده، مبتنی بر سناریو. *آینده پژوهی ایران*، ۴(۲)، ۲۲۹-۲۶۱.
- ادیب روشن، فرشته؛ پیمانی زاد، حسین؛ طالب پور، مهدی؛ پورعزت، علی اصغر. (۱۳۹۹). تصاویر آینده سالمندان ایران با توجه به جایگاه ورزش. *مدیریت و توسعه ورزش*، ۹(۳)، ۷۰-۵۳.
- اسلاتر، ریچارد. (۱۳۹۵). اصل آینده نگاری. ترجمه سهیل سلیمان زاده آذر و عبدالمجید کرامت زاده. تهران: نشر موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاع.
- افشاری، زهرا؛ شیرین بخش، شمس‌الله؛ بهشتی، مریم. (۱۳۹۱). بررسی پایداری مالی در ایران. *پژوهشنامه اقتصادی (دانشگاه علامه طباطبایی)*، ۴۵(۱۲)، ۲۷-۵۴.
- اکبری، کیهان. (۱۳۹۵). ارزیابی آسیب پذیری سیاست مالی در ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- پدرام، عبدالرحیم؛ جلالیوند، عباس. (۱۳۹۲). آشنایی با آینده پژوهی. تهران: مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی.
- پورکیانی، محمد. (۱۳۹۴). طراحی و تبیین مدل توسعه ورزشی با توسعه انسانی در ج.ا. ایران. رساله دکتری، دانشگاه تهران.
- چاپرک، علی. (۱۳۹۶). طراحی الگوی جامعه‌گرای آینده نگاری علم و فناوری در ایران. رساله دکتری، دانشگاه تهران.
- چرمک، توماس. (۱۳۹۵). برنامه ریزی سناریویی در سازمان‌ها: چگونگی خلق، به کارگیری و ارزیابی سناریوها. ترجمه مسعود منزوی. تهران: نشر موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاع.
- خانلو، نگین. (۱۳۹۰). آینده پژوهی پاسخگویی سازمان‌های غیردولتی: سمن‌های حوزه سلامت و بهداشت. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- خزایی، سعید؛ محمودزاده، امیر؛ سهامی، الهام. (۱۳۹۲). مهمترین رصد خانه‌های علم و فناوری. اصفهان: پژوهشکده ویژگی پژوه.
- رحمانی، حسین، حامی، محمد، دوستی، مرتضی. (۱۳۹۹). تدوین مدل عوامل موثر بر توسعه پایدار سالنهای ورزشی خراسان رضوی (رویکرد کیفی). *فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای*، ۱۰(۲-۱)، ۲۱۵-۲۳۷.

- زارع میرک اباد، علی. (۱۳۹۵). ارائه روشی برای ایجاد سناریو مبتنی بر دیدگاه ها (مطالعه موردی صنعت هوایی ایران در افق ۱۴۱۴). رساله دکتری، دانشگاه تهران.
- سوادی، مهدی، همتی نژاد، مهرعلی، قلی زاده، محمد حسن، گوهررستمی، حمیدرضا. (۱۳۹۵). ارزیابی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری تفریحی-ورزشی با تاکید بر ورزش همگانی. فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای، (۱۷)، ۲۰۱-۲۱۰.
- شهوولی کوه شوری، جواد؛ عسکری، احمدرضا؛ نظری، رسول؛ نقش، امیررضا. (۱۳۹۹a). تدوین استراتژی های ورزش تربیتی ایران مبتنی بر سناریو. پژوهش در ورزش تربیتی، ۸ (۲۱)، ۲۲۳-۲۵۰.
- کشاوری ترک، عین الله؛ همتی عقیف، علی. (۱۳۹۸). ارائه چارچوبی برای بررسی تأثیرات آینده‌نگاری سازمانی بر سیاست‌گذاری در صنعت ورزش ایران. راهبرد، ۲۸ (۹۳)، ۱۱۱-۱۳۶.
- محبی، احسان؛ بابک، شیرزادی؛ علی، تاج‌دین. (۱۳۹۷). آینده پژوهی رفتار صنعت هوانوردی مبتنی بر سناریوهای همزمان تقاضا و توسعه ظرفیت پایانه‌های مسافری با استفاده از رویکرد پویایی سیستم. فصلنامه آینده‌پژوهی مدیریت، ۲۹ (۱۱۲)، ۳۹-۵۶.
- نظری، رسول؛ جورکش، سارا. (۱۳۹۹). تدوین سناریوهای عوامل مؤثر بر ورزش سالمندی ایران با استفاده از نرم‌افزار سناریویزار. دمدیریت و توسعه ورزش، ۹ (۳)، ۲-۱۵.
- یگانگی، وحید. (۱۳۸۹). تدوین چارچوبی برای درآمدزایی پایدار شهرداری ها. شهرداری ها، ۱۰ (۹۸)، ۷۰-۷۲.
- Adamson, M.M., Aftab, K., Madrigal, E.P., Timmerman, M.A., Chung, J., Galhotra, P.P., & et all. (2022). Rehabilitation Strategies and Innovations in Later Life for Traumatic Brain Injury. Reference Module in Neuroscience and Biobehavioral Psychology, Ready to publish.
- Borrello, M., Lombardi, A., Pascucci, S., Cembalo, L. (2016). The seven challenges for transitioning into a bio-based circular economy in the agri-food sector. Recent Patents Food Nutr. Agricult, 8 (1): 39-47.
- Campos, P., Álvarez, A., Mesa, B., Oviedo, J.L., Ovando, P., & Caparrós, A. (2020). Total income and ecosystem service sustainability index: Accounting applications to holm oak dehesa case study in Andalusia-Spain. Land Use Policy, 97: 104692.
- Chalip, L., Costa, C., & Carla, A. (2006). Building sport event tourism into the destination brand: foundation for a general theory. London: sport tourism: concept and theories : 86-105.
- Colignatus, T. (2020). National accounts in the anthropocene: Hueting's environmental functions and environmentally sustainable national income: Translation and relevance for ecosystem services. Ecosystem Services, 43: 101094.
- Dabbous, A., & Tarhini, A. (2019). Assessing the impact of knowledge and perceived economic benefits on sustainable consumption through the sharing economy: A sociotechnical approach. Technological Forecasting and Social Change, 149: 119775.
- Edris, R., Cherezani, M. S., Dehghani, Sh., ghasemi, M. (2012). Prioritization of factors affecting investment attraction in sports. 8th International Conference on Physical Education and Sports, Kurdistan University.
- European Commission. (2020). A new Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe, Communication From The Commission To The European Parliament. The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions, Brussels, 11.3.2020 COM(2020) 98 final.
- Fleming, T., Sutcliffe, K., jsLucassen, M., IIPine, R., & Donkin, L. (2022). Serious Games and Gamification in Clinical Psychology. Reference Module in Neuroscience and Biobehavioral Psychology, Elsevier.
- Hamilton, M. (2021).Future Directions in Digital Information:Envisioning Education 4.0—A scenario planning approach to predicting the future. Published by Elsevier Ltd, 267-283.

Hanumante, N.C., Shastri, Y., & Hoadley, A. (2019). Assessment of circular economy for global sustainability using an integrated model. *Resources, Conservation and Recycling*, 151: 104460.

Jackman, P.C., Dargue, E.J., Johnston, J.P., & Hawkins, R.M. (2021). Flow in youth sport, physical activity, and physical education: A systematic review. *Psychology of Sport and Exercise*, 53, 101852.

McCuea, R., McCormacka, A., McElnay, J., Alto, A., & Feeney, A. (2019). The future and me: Imagining the future and the future self in adolescent decision making. *Cognitive Development*, 50: 142-156.

Oliver, J.J., Parrett, E. (2017). Managing future uncertainty: Reevaluating the role of scenario planning. *Business Horizons*, 61 (2): 339-352.

Yao, P.L., Laurencelle, L., & Trudeau, F. (2020). Former athletes' lifestyle and self-definition changes after retirement from sports. *Journal of Sport and Health Science*, 9: 376-383.

Yeung, E., Müller, U., Carpendale, J.I. (2019). Developmental continuity between social-cognitive skills at age 2 and false belief understanding at age 4. *Cognitive Development*, 1, 50, 157-166.